

AUTIZM SINDROMLI BOLALAR: RIVOJLANISH, EHTIYOJLAR VA YORDAM YONDASHUVLARI

Dehqonova Mahliyo

*Andijon Davlat pedagogika instituti maktabgacha ta'lim fakulteti
logapediya yo'nalishi talabasi*

***Annotatsiya:** Maqolada autizm sindromiga chalingan bolalarning hayoti, ularning o'ziga xos xususiyatlari, jamiyatdagi o'rni va ularga zarur bo'lgan yordam turlari haqida fikr yuritiladi. Autizmli bolalar atrof-muhitni o'ziga xos tarzda anglashlari bilan ajralib turadi, shuning uchun ularga nisbatan sabr-toqat, tushunish va qo'llab-quvvatlash muhim ahamiyatga ega. Shuningdek, maqolada ularning rivojlanishi uchun samarali usullar va ijtimoiy yordam tizimlari ko'rib chiqiladi.*

***Kalit so'zlar:** autizm sindromi, bolalar, xususiyatlar, jamiyatdagi o'rni, yordam choralari, rivojlanish usullari, ijtimoiy qo'llab-quvvatlash, autizm davolash.*

***Аннотация:** В статье рассматривается жизнь детей с синдромом аутизма, их уникальные особенности, роль в обществе и виды необходимой помощи. Дети с аутизмом выделяются своим особенным восприятием окружающего мира, поэтому к ним важно проявлять терпение, понимание и поддержку. Кроме того, в статье рассматриваются эффективные методы развития и системы социальной помощи для таких детей.*

***Ключевые слова:** синдром аутизма, дети, особенности, роль в обществе, меры помощи, методы развития, социальная поддержка, лечение аутизма.*

***Abstract:** The article discusses the lives of children with autism spectrum disorder, their unique characteristics, their role in society, and the types of assistance they need. Children with autism are distinguished by their unique way of perceiving the environment, making patience, understanding, and support*

crucial for them. The article also examines effective developmental methods and social support systems for these children.

Keywords: *autism spectrum disorder, children, characteristics, role in society, assistance measures, developmental methods, social support, autism treatment.*

Kirish:

Hozirgi kunda autizm sindromiga chalingan bolalarning hayoti va ularning rivojlanish imkoniyatlari ilmiy va ijtimoiy tadqiqotlar uchun muhim mavzuga aylangan. Ushbu bolalar atrof-muhitni o'ziga xos tarzda idrok etib, ularga maxsus e'tibor va qo'llab-quvvatlash zaruratini keltirib chiqaradi. Ularga nisbatan sabr-toqatli bo'lish, ularni tushunish va har bir bolaning individual ehtiyojlarini inobatga olish muhim ahamiyat kasb etadi. Shu bilan birga, bunday bolalarning jamiyatdagi o'rini belgilash, ularga mos sharoitlarni yaratish va ularning rivojlanishini ta'minlash ijtimoiy integratsiyaning ajralmas qismidir. Ushbu maqolada autizm sindromiga ega bolalarning ehtiyojlari, ularga ko'rsatiladigan yordam turlari hamda rivojlanish metodlari muhokama qilinadi.

Asosiy qisim

1. Autizm sindromining ta'rifi va asosiy xususiyatlari

Autizm spektri buzilishi (ASB) bolalarning rivojlanish jarayonida bir nechta sohalarda kechikishlar va o'ziga xos xatti-harakatlar bilan namoyon bo'ladi. Bu holat, asosan, bolalarning ijtimoiy munosabatlar qurish va muloqot qilishda qiyinchiliklarga duch kelishiga, shuningdek, takrorlanuvchi harakatlar va cheklangan qiziqishlarga olib keladi. Har bir bolada autizm spektrining darajasi farq qilishi mumkin, bu esa alohida individual yondashuvni taqozo etadi. 2. Autizmga chalingan bolalarning rivojlanish ehtiyojlari

Autizmli bolalar ko'pincha o'zining kognitiv va nutq rivojlanishida, shuningdek, ijtimoiy va motor ko'nikmalarida o'ziga xos xususiyatlarga ega. Bunday bolalar ijtimoiy aloqalar va nutq rivojlanishi sohasida muammolarga duch kelishlari mumkin. Bundan tashqari, ular ko'pincha shovqin, yorug'lik yoki

boshqa tashqi faktorlarga nisbatan sezgir bo'lishadi. Shuning uchun, har bir bola uchun alohida yondashuv va shaxsiy ehtiyojlarni inobatga olish zarur.

. Autizmga chalingan bolalarga ko'rsatiladigan yordam va qo'llab-quvvatlas

Autizmli bolalarga yordam ko'rsatishda turli maxsus ta'lim metodlari va yondashuvlar mavjud. Masalan, kognitiv-xulq-atvor terapiyasi, ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirishga yo'naltirilgan mashqlar va til rivojlanishini qo'llab-quvvatlovchi treninglar o'z samarasini ko'rsatadi. Bunday yondashuvlar, shuningdek, bolalarni o'zaro muloqot qilishda, jamiyatga moslashishda va yangi ko'nikmalarni egallashda yordam beradi. Ta'lim jarayonini moslashtirish va bolalar uchun qulay muhit yaratish ularning rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Ijtimoiy integratsiya va muhitni moslashtirish Autizmga chalingan bolalarning jamiyatga integratsiyalashuvi ularga qulay sharoitlar yaratishni talab qiladi. Bu jarayonda o'qituvchilar, psixologlar va ijtimoiy xodimlar bilan hamkorlik muhim ahamiyatga ega. Maxsus ta'lim sinflari va individual qo'llab-quvvatlash dasturlari orqali, shuningdek, jamiyatda bolalarning qabul qilinishini oshirish, ularni ijtimoiy faoliyatlarga jalb qilish muhimdir. Bu nafaqat bolalarning rivojlanishiga yordam beradi, balki jamiyatdagi tenglikni ta'minlashga ham xizmat qiladi.

Innovatsion rivojlanish usullari va metodologiyalar

Autizmga chalingan bolalarga yordam berishda yangi ilmiy tadqiqotlar va metodologiyalarni qo'llash muhimdir. Masalan, zamonaviy texnologiyalar – virtual reallik va robototexnika kabi vositalar, shuningdek, o'yin terapiyasi kabi yangi yondashuvlar bolalarning o'z-o'zini rivojlantirishiga katta yordam beradi. Psixologik va pedagogik yordamning samaradorligini oshirish uchun individual yondashuvlar va innovatsion metodlar joriy qilinmoqda. Bu metodlar bolalarning ta'lim olish jarayonini yanada samarali va foydali qiladi. Autizm spektri buzilishi (ASB) bo'yicha olib borilgan ilmiy tadqiqotlar va amaliy yondashuvlar bolalar rivojlanishida muhim ahamiyatga ega. ASBga ega bolalar ko'pincha ijtimoiy va kommunikativ ko'nikmalarini rivojlantirishda qiyinchiliklarga duch keladilar. Shuning uchun, har bir bola o'ziga xos xususiyatlarga ega bo'lgani sababli, ularga

individual yondashuvlar zarur. Ilmiy izlanishlar, masalan, kognitiv-xulq-atvor terapiyasi (KAT) va ijtimoiy ko‘nikmalarni rivojlantirishga qaratilgan mashqlar orqali, bolalarning muammolarini samarali tarzda hal qilish imkoniyati mavjud.

Autizmli bolalar uchun individual reabilitatsiya dasturlari ishlab chiqish zarur. Kognitiv-xulq-atvor terapiyasi, bolalarga o‘z his-tuyg‘ulari va xatti-harakatlarini boshqarishni o‘rgatib, o‘zgaruvchan vaziyatlarga moslashishlariga yordam beradi. Bunday yondashuv, autizmli bolalarda ijtimoiy aloqalarni yaxshilash va odatlangan xulq-atvorlarni kamaytirish imkonini yaratadi.

Autizmli bolalarni jamiyatga integratsiya qilishda o‘qituvchilar, psixologlar va ijtimoiy xodimlar bilan yaqin hamkorlik qilish juda muhim. Ularning rivojlanishiga yordam berish uchun ijtimoiy muhitni moslashtirish va o‘qituvchilarning individual ehtiyojlarga mos yondashuvlarini qo‘llash zarur. Maxsus ta'lim dasturlari va qo‘llab-quvvatlash xizmatlari, autizmli bolalarga o‘z imkoniyatlarini amalga oshirishda katta yordam beradi.

.Xulosa

Autizm spektri buzilishi (ASB) bolalarning rivojlanishida turli sohalarda kechikishlar va o‘ziga xos xatti-harakatlar bilan namoyon bo‘ladi. Har bir bola individual bo‘lib, unga mos yondashuv zarur. Autizmga chalingan bolalar ijtimoiy, nutq va motor ko‘nikmalarida maxsus muammolarni boshdan kechiradi. Ular uchun turli ta'lim metodlari va innovatsion yondashuvlar orqali yordam ko‘rsatilishi lozim. Kognitiv-xulq-atvor terapiyasi, ijtimoiy ko‘nikmalarni rivojlantirish va til rivojlanishini qo‘llab-quvvatlovchi treninglar autizmli bolalar uchun samarali usullar hisoblanadi. Maxsus ta'lim sinflari va qo‘llab-quvvatlash dasturlari, shuningdek, innovatsion texnologiyalar (masalan, virtual reallik va robototexnika) orqali bolalarning ijtimoiy integratsiyasi va rivojlanishi yuksaladi. Ijtimoiy muhitni moslashtirish va jamiyatda qabul qilishni ta'minlash ham muhim ahamiyatga ega. Autizm spektri buzilishi (ASB) bo‘yicha olib borilgan ilmiy izlanishlar va amaliy yondashuvlar bolalar rivojlanishida muhim ahamiyatga ega. Autizmga chalingan bolalar ko‘pincha ijtimoiy aloqalar, muloqot qilish va motor ko‘nikmalarida qiyinchiliklarga duch keladilar, shuning uchun ularning

rivojlanish ehtiyojlarini individual tarzda yondashish zarur. Autizmli bolalar uchun qo'llaniladigan metodlar, masalan, kognitiv-xulq-atvor terapiyasi va ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirishga yo'naltirilgan mashqlar, samarali natijalar ko'rsatishi mumkin.

Bundan tashqari, autizmli bolalarni jamiyatga integratsiya qilishda o'qituvchilar, psixologlar va ijtimoiy xodimlar bilan yaqindan hamkorlik qilish muhimdir. Maxsus ta'lim va qo'llab-quvvatlash dasturlari orqali, autizmli bolalar o'z imkoniyatlarini to'liq amalga oshirishlari mumkin. Zamonaviy texnologiyalar, masalan, virtual reallik va robototexnika, bolalarning ta'lim jarayonini samarali ravishda yaxshilashga yordam beradi.

Shuningdek, autizmga chalingan bolalarning jamiyatga integratsiyalashuvi va ijtimoiy qabul qilinishini oshirishga qaratilgan chora-tadbirlar, jamiyatdagi tenglikni kuchaytirishga va bolalarning o'z-o'zini rivojlantirishiga yordam beradi. Bu yondashuvlar va metodlar autizmli bolalarning hayot sifatini yaxshilashda va ularni jamiyatga moslashtirishda muhim rol o'ynaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Lord, C., & McGee, J. P. (2001). *Educating Children with Autism*. National Academies Press.
2. Schreibman, L., & Ingersoll, B. (2005). *Interventions for Children with Autism: A Critical Review*. In *Handbook of Autism and Pervasive Developmental Disorders*. Wiley
3. Dawson, G., & Bernier, R. (2013). *Autism Spectrum Disorders: A Developmental Perspective*. *Handbook of Child Psychology*.
4. Kohler, F. W., & Fowler, S. A. (2012). *Supporting Students with Autism Spectrum Disorders in Inclusive Classrooms*. Pearson.
5. National Research Council (2001). *Educating Children with Autism*. National Academy Press.